

Українська Соціалдемократична Робітнича Партія.

Пролетарії всіх країн, єднайтеся!

Панас Феденко.

МОНАРХІЯ І РЕСПУБЛІКА.

Ціна 15 коп.

ПЕТРОГРАД.

Видання Петроградського Комітету.

1917.

Українська Соціалдемократична Робітнича Партія.

Пролетарії всіх країн, єднайтеся!

Панас Феденко.

МОНАРХІЯ І РЕСПУБЛІКА.

Ціна 15 коп.

ПЕТРОГРАД.

Видання Петроградського Комітету.

1917.

Монархія і Республіка.

Давно, ще за 40 років до Великої Французької революції, яка знищила королівську владу у Франції в 1789 році, один француз сказав дуже влучні слова: „Французи бідкаються на правительство в кофейнях і на гулянках, але поліція не насміє посадити в холодну недовольних, бо в таких разі в тюрму довелось б посадовити всіх“.

Приблизно так було і в Росії до революції 27-го фе-
враля. Всі громадські сили-робітники, селяни, пани-поміщики,
фабриканти, маючи зуб одне проти одного, заразом найбіль-
шу ненависть мали проти царської самодержавности. Всі
кляли царську владу окрім тих блюдолизів, що жили з цар-
ської ласки, та ще може тих темних людей, про яких каже
байка, що вони:

„дурні та ще й уперті;
в ярмі родилися,
в ярмі хочуть і вмерти“.

Царева влада, як той камінь на шиї потоплюючої лю-
дини, гнітила і вела до смерті всяку живу душу в Росії.

Відкіля ж взялася така сильна влада у царів Російсь-
ких, що вони цілими століттями давили й мучили своїх „вір-
ноподданих“?

Чи тільки в Росії були самодержавні царі, чи може й
по других землях вони були?

Розглянемо се діло і тоді вирішимо, яких порядків нам
треба добиватись: чи вибрати на місце царя Миколи його
родича чи якого чорта-біса, чи може встановимо такий лад,
що й без царя якось обійдемося і не загинемо, як ті вівці
без чабана.

До славного дня революції в Росії був такий лад, кот-
рий учені люди називають „абсолютна монархія“.

Слова сі не наші—українські, а чужі, перше—латинське,

а друге—грецьке. Слово абсолютний—значить неприв'язаний, розв'язаний, а слово монархія—означає одноправління, се-б-то такий державний порядок, коли одна людина стоїть в голові держави і керує по своїй волі всією країною. А абсолютна монархія означає такий державний лад, в якому той самий один чоловік у своїй діяльності ні від кого не залежить (не зависить), він не зв'язаний, не обмежений навіть законами, бо від його волі йдуть і всі закони. Така людина порядкує всіма справами держави через своїх довірених людей, не питаючи згоди своїх підданців, чи схотять вони слухати його підручних, чи ні. Так, приміром, царь міг поставити кого хотів губернатором, архиєреєм, міг засилати без суда і слідства людей невгодних йому на Сибір, мав право починати війну з ким хотів, нікого не питаючи. Він міг встановлювати нові закони, і всі обов'язані були коритися його приказам. Страшна власть була в руках російського монарха. Він і не називав себе инакше, як „ми, Божою Милостю“, неначе б то він получив свою власть від самого Бога. І народня приказка—„до Бога високо, до царя далеко“—показує, що сей погляд царя на себе пройшов і в народню думку. Царя рівняли з Богом попи по церквах, і може ще й більше поклонялись йому ніж самому Богові.

Абсолютна монархія в Росії і в західній Європі.

Абсолютна монархія колись була майже по всіх державах Європи. Скрізь бувало так, що одна людина володіла другими людьми, держала в своїх руках їхнє життя і смерть, свободу і неволю.

Прислужилося царській могутности особливо духовенство-попи та архиєреї. Аджеж у Св. Писанні написано, щоб „всяка душа властям покорялася, бо кожда власть має силу від самого Бога“.

І от, вчили нас попи, треба коритися царям та поліції, бо то їх сам Бог настановив. На нашій Україні ніколи не було абсолютної монархії, або, як инакше називають,—самодержавности. Самодержавність з'явилася в Московському князівстві, яке підгорнуло під свою владу другі краї, населені великорусами („кацапами“) і не-великорусами, і згодом

виросло і зробилося великою державою Росією. В князівстві найбільша власть була в руках князя Московського. Колись московська держава була в татарській неволі, а після того, як неволя ся була скинута, то князі почали себе називати царями і самодержцями. Слово „самодержець“ тоді означало не абсолютного монарха, а такого царя, який царює у вільній від чужої власти країні.

Сильна власть Московських царів зростала, і Петербурзькі імператори були справжніми наслідниками царів Московських. Московські царі були абсолютні монархи і робили, що хотіли в своїй державі. Люди московські казали чужоземцям, як їх питали про що небудь: „А ми про те не відаємо, знає Бог та государь“. Така власть і така покірливість московських людей своєму цареві дивувала ще тоді чужинців. Люди московські в проханнях і звертаннях до царя писали так: „холоп твій, Царю, Гришка (чи як иньше) бєс чолом“. Як Україна за Богдана Хмельницького приєдналась до Москви, то українське козацтво недовго вдержало свої права й порядки. Потроху права й вільготи нашого народу були скасовані і в кінці всього самодержавна цариця Катерина завела навіть панщину, проти якої повстали українці і одірвалися від Польщі.

На Вкраїні було заведено такі ж самі порядки, як і в Московщині. Абсолютна монархія (самодержавність) зробила своє діло, знищивши свободу українського народу.

Не тільки в Росії настали такі порядки. Було сеж саме самодержавне лихо і у Франції, і в Пруссії, і в Австрії. Там так само королі та імператори були пригнічувателями народу. Більше ста років тому були по де-яких державах королі, котрі ніби хотіли дати людям волю. Вони казали, що хочять робити народові добро без самого народу, се-б-то, щоб народ приймав від царів се добро, як милостину. Але й такі їхні заяви не що иньше як пусті балачки, бо ніяка царська власть ніколи не стояла за бідних людей, а все за багатих. Тому-то, казав пан: „кожух дам“, та спасибі, слово його тепле: всі ті царі на словах он як стояли за народ, а до діла,—то тільки шкоди більше робили. Цариця Катерина писала про те, що треба скасувати панщину, а скільки людей „таки хрищених, та простих“ вона подарувала своїм полюбовникам. Оттакі вони всі царі...

Парламентський лад в Англії.

Тільки в Англії з давніх давен королі їхні не мали тої повновласти, що по иньших державах. Там пани вкупі з городянами за 700 років до нас взяли з короля запис, який давав волю англійцям і не давав повновласти королеві. З того часу було чимало королів в Англії, які хотіли одібрати свободу в англійців і встановити абсолютну монархію (самодержавність), але англійські люди твердо стояли на своєму і не давали королям запанувати. Вони навіть підіймали війну проти жадних до влади королів.

По звичаях і законах англійської держави всіма справами порядкував не король, а міністри. Король там царствує, а не правує державою. Через те там, як правительство зробить що небудь невгодне народнім виборним (депутатське зібрання там називається парламент), то парламент зараз же має право притягти міністрів до одвічальности.

Згодом король перестав сам вибирати собі міністрів, а призначав тих людей, яких йому рекомендувала (радила) більша частина парламенту.

Всі закони в Англії виробляє парламент, а король тільки підписує те, що йому скажуть. Міністри там держаться тільки доти, доки їм віре більша частина парламенту, а як тільки більшість буде незадоволена міністрами, то вони подаються „в одставку“.

Таким чином, ми бачимо, що в Англії король не має ніякої сили. Все робить парламент та міністри, вибрані парламентом.

Англійський державний лад називається „парламентським правлінням“, бо там вся сила зібрана в руках народніх виборних (депутатів).

Конституційна монархія.

Можна назвати Англію також конституційною монархією. Англія може назватися монархією, бо там є король, ніби голова всієї держави (хоч і без ніякого діла). А що ж таке конституційна монархія? Слово конституція значить до-

говорна установа. Король в Англії ще в 1215 році дав таку конституцію англійцям, в якій було сказано, що англійці мають право давати собі порядки, яких самі схотять. Се був договір між королем і народом.

Значить—конституційна монархія—се такий державний лад, в якому хоч і є один правитель країни (монарх), але він не має права робити в державі все, що хоче, а разом з ним по особливому договору між королем і народом (конституції) виборні від народа рішають державні справи. Дуже влучно означив один мудрий чоловік різницю між абсолютною монархією (самодержавністю) і монархією конституційною (обмеженою): „абсолютний монарх се той, по приказу якого, як він каже—хай буде війна,—зараз же починається війна. Обмежений (конституційний) монарх повинен попередити спитати народа, чи повинна бути війна, і як народ скаже—не треба війни,—то війни не буде“.

Не скрізь настали такі порядки, як в Англії. Там вся власть зібрана в руках членів-депутатів їхньої Думи (парламенту). Є й другі конституційні монархії, де не вся власть цілком знаходиться в руках народних виборних (парламенту), а поділяється між королем (монархом) і парламентом. В одній країні більше ваги має король, а в другій парламент.

Де взялися конституційні монархії?

Вище було сказано, що майже в кожній із теперішніх європейських держав була колись абсолютна монархія (самодержавство). Як же воно сталося, що тепер нема в Європі такої країни, де б не було конституційної монархії, се-б-то такого ладу, коли власть у державі має не тільки король, а ще й народні депутати (парламент).

Абсолютна монархія може бути тільки тоді, коли в державі не розвинувся капіталізм, се-б-то коли там мало або й зовсім нема фабрик та заводів. В такій державі немає багатих людей-капіталістів або, як кажуть, буржуазії. Там можуть бути тільки багаті пани—землевласники. Ті пани, що мають великі землі, не хотять народові волі і скрізь стоять за самодержавність. Друге діло буржуазія—городські капіталісти. Вони хоч в своїх інтересах, а хотять більшої свободи людям. Панові-поміщикам може ще й лучше, як йс

наймити не тямлять грамоти, а фабрикантові народня темнота шкодить, бо йому нігде взяти освічених і досвідчених робітників, яких треба на фабрику до дорогих і дуже складних машин. Тому то пани-землевласники не сердяться, як самодержавне правительство держить людей у темряві, не заводять шкіл, не дозволяє печатати книг, не дає ходу газетам, бо такі порядки панам вигідні. Фабрикантам народня темнота не вигідна. Через те по всіх державах, де була абсолютна монархія (самодержавність) і де розвивалися фабрики та заводи (капіталізм), пани-капіталісти вкупі з пригнобленими робітниками пролетарями робили революцію. Як що самодержавні монархи не йшли на згоду і не давали народові політичної волі, то їх скидали і встановляли новий державний лад без царя. Але по багатьох державах самі королі схаменулись завчасу і, боячись, щоб їх не поскидали з престолів свої підданці, „дарували“ народові політичну волю, правда не всю, а трохи. Таким чином вони задовольняли потреби капіталістів, яким зовсім не хотілось дати всім повну волю. (Вони хотіли волі найбільше собі, а народові трошечки, бо зовсім поневолений народ не дав би їм прибутку). Аджеж народ поневолений буде й темний, а неосвічений народ буде разом з тим і бідний, а бідному народові ні за що купувати й тих товарів, які виробляються на фабриках та заводах у капіталістів. І от королі, даючи конституцію своїм підданцям, робили так, що й вівці оставались цілі і вовки ситі. Конституція давала повну волю капіталістам, а бідним людям зоставалось те, що кріз пальці тече.

Конституційна монархія виникала там, де або король сам йшов назустріч народнім бажанням і давав де-яку громадську свободу, або коли у народа не хватало сили зробити революцію і добитися повного знищення царської влади. Як тільки наставала конституційна монархія, то капіталісти горою стояли за неї. Аджеж вони в союзі з королем надіються не дати трудящим людям того, чого вони хочуть: всієї землі і всієї волі. Конституційна монархія скрізь, де вона є, се союз короля і панів (буржуазії) проти робочих людей-хліборобів та робітників.

Теперь в Європі конституційна монархія (обмежена самодержавність) є по таких державах: в Германії, в Австрії, в Болгарії, в Сербії (тут велику силу мають царі, народні депутати стоять на другому місці. Монархи сих держав мають право оповіщати війну, не питаючи згоди у народа). В Італії

Швеції, Норвегії, Голандії, Англії більшу силу мають парламенти (виборні депутати), а королі стоять на другому місці. Королі там не мають сили в державі, а живуть більше для парадів.

„Конституція“ в Росії і революція.

В Росії в 1905 році сталося трохи пізніше те, що вже давно зроблено по других Європейських державах—заведено конституцію. На словах царь обіщав багато де-чого гарного для народу. Але не так склалося, як ждалося. Вся воля, яку надіявся получить народ, пропала, бо царь сам зламав своє слово, а по—друге між різними партіями не було згоди. Одні стояли за царя, а другі проти, перегризлися, пересварилися самі поміж себе, а царь не дрімив: він за той час викував з міністром Столипіном нові кайдани і знову закував людей. В Росії теж видано було конституцію, в якій було сказано, що царь правитиме державою вкупі з Думою і Державним Совітом. Але на ділі було заведено таку ж саму абсолютну монархію, яка була до 1905 року. Царь робив в Росії, що хотів. Цариця та всякі пройдисвіти, як Распутін то-що топтали під ногами всяке право і справедливість. Війна з Германією показала, що царська фамилія бажає більше добра Германії ніж Росії. Виявляється, що царь та цариця посилали міліонами людей до бою, а в той же час вели переписку з німецькими королями та князями. Кругом царських дворів сиділи німецькі шпіони, котрі передавали всякі звістки в Германію. Через злочинства царів та князів Романових даремно пролито без міри людської крові, марно рострачено без числа народнього добра. В державі почався голод, бо ніхто не вірив такому правительству і ніхто не хотів продавати йому хліба. Всі отсі причини довели до Революції. Люди прокинулися і повстали проти царської самовласти.

Від одного нападу царське правительство упало і сам царь зрікся престолу. Побоявся сісти на сей хисткий трон і його брат князь Михайло, бо побачив, що проти того будуть стояти солдати і весь трудящий люд.

Республіка.

Якого ж ладу нам тепер треба добиватись? Тепер знищено царську власть, царів нема. По других державах, як Франція, Португалія, Китай, Американські Штати теж нема царів. Там люди вибирають своїх представників в парламент і сі їхні виборні вироблять закони. Окрім влади законодавчої (парламенту) там ще є власть виконавча—міністри. Міністрів вибирає більшість парламенту, і вони можуть бути міністрами, поки їм довіряє більшість законодавчого зібрання (парламенту).

Сей державний лад називається „республіка“; слово се латинське і значить по—нашому, по Українському „громадське діло“, се-б-то що держава порядкується самими громадянами, а не царями.

Республіки нам тепер і треба добиватись. Ми бачили в перві дні революції, як поділилося було громадянство в справі державного устрою Росії. Одні стояли за те, щоб посадити замість скинутого царя Миколи його сина або брата і між сими людьми були й міністри Гучков та Мілюков, а друга багато більша частина громадянства обстоювала порядок республіканський, правління без царя.

В кожній державі є багаті й бідні люди. Багаті люди будуть вічно ворогами бідняків, бо бідний знає, що багатирь нажився з його праці, а не своїм трудом придбав собі багатства. Боротьба багатих і бідних, трудящих немаючих людей і маючих, пануючих є вічна боротьба, котрою повна вся історія людства. Се називається класова боротьба, бо бореться два ворожі класи: людей робочих або пролетарів і неробочих або капіталістів. І от як раз тут, в справі вибору нового царя сі класові інтереси панів виявилися як найкраще. Для панів доволі того, що самодержавного царя скинуто, і вони хотять замість його посадовити нового царя, обмеживши його власть так, щоб вся сила перейшла до панів, а у царя і народа влади не було „Дайте хоч ляльку (куклу), але посадіть її на царський престол“, кажуть сі пани.

Що ж-то за диво таке? Чом так панам хочеться зберегти хоч такого царя?

А причина зовсім ясна. Хіба люди не знають, що у царя та в царських родичів є сила землі, трохи не третя частина всіх земель російської держави. То все землі удільні,

кабінетські, міністерства імператорського двора. І ось, думають пани, як скинуть царя навіки у Росії, то тоді землі царські достануться народові. Земля буде віддана трудящим безземельним людям-хліборобам. А у панів так само багато лишньої землі; значить за царською землею прийде черга і до панської та монастирської. Ось чого вони бояться! Вони міркують, що як буде царь, то „вірнопопдані“ посоромляться одібрати у царя земельку, а коли не візьмуть у царя, то й панів минуть, а все буде по старому. Ось хто ті люди, що вихваляють царів та хочуть посадовити на престол „хоч куклу“. Ся кукла їм спасе і землю, і панські економії, і панування, і веселе та спокій життя без турбот.

Трудящі люди повинні пам'ятати, що як буде царь, то вони не получат землі. Всіма силами ми повинні боротись проти царської влади.

Ми вже добре знаємо „Дом Романових“, що воно за люди. Нічого й казати, що бувший царь і його родичі були зрадниками і гнобителями трудящих людей. Вони здавна давили всяку волю в державі. Пращурка царя Миколи цариця Катерина закріпостила Українців. Прадід його Микола вішав борців за народню свободу. А скільки загинуло людей за царювання Олександра II-го, якого так не по заслугі називають освободителем! Він сам казав, що дає волю мужикам через те, що боїться, щоб вони самі своїми руками не взяли тієї волі. А царь „миротворець“ Олександр III, якого приказка називає Миропорцем. Хіба не він своїми суворими розпорядженнями довів народ до голоду і до повної темряви? Нічого вже й згадувати про царя Миколу-Кривавого, все царювання якого повне сліз і невинно пролитої крові трудящих людей. За свої ганебні діла він збувся престолу і після суда буде покараний по заслугі.

Так що ж? Таких царів нам треба? Ще не натерпілись, ми од їх лиха? Ні. У нас повинно бути одне бажання: Геть царів! Нехай живе Республіка!..

Республіка демократична і федеративна, і автономія України.

Та мало сказати слово „Республіка“. Не забуваймо, що на світі є всякі республіки. Є такі, в яких більшу силу має панство, а по других сила за трудящими людьми. На жаль,

ми ще не доросли до того, щоб зараз же завести соціалістичну республіку, се-б-то такий порядок, коли не буде ні бідних, ні багатих, а всі мусять працювати не для себе, а для громади. Тоді кожен має право робити і має право на їжу, одягу і все потрібне.

Земля тоді не буде чиясь—Іванова, Петрова, а всенародня, громадська; так само й фабрики та заводи не будуть панські, а перейдуть до рук тих, хто на їх робе. Такий громадський лад зветься соціалістичним. Він буде може й незабаром на світі, і ми, бажаючи найшвидшого приходу сих щасливих часів, повинні так впорядити діла в Російській державі, щоб все нас наближало до соціалізму. Ми повинні требувати насамперед республіки, але республіки не панської, або, як кажуть, буржуазної, а демократичної. Що ж то таке демократична республіка? Демократична республіка се народоправна республіка. Такий державний порядок, коли не буде царя, і вся власть перейде до рук трудящих людей. Які ж вигоди від сього будуть людям? А вигоди тії, що хоч і не буде поки що рівності між людьми у всьому (бо будуть і бідні і багаті: багатство та бідність пощезнуть тільки тоді як настане соціалістичний лад.), та за те в громадських ділах бідний матиме рівне право з багатим. Демократична республіка й дасть перевагу біднішим людям, бо звісно ж, що бідних на світі більше, як багатих.

Де-які темні люди так звикли до царевої самовласти, що не можуть собі уявити, як то люди будуть жити без царя. Ім здається, що люди, як отара овець без чабана або, як череда без чередника, розійдуться і не дадуть собі ладу. „Треба, кажуть, пастуха, бо як же його жити?“.

Так кажуть або темні люди, або вороги народньої волі, ті самі, що віками призвичаювали нас до товарачого життя, що дивились на трудящих людей, як на худобу. І вони добилися свого, дозволи нас до того, що ми й самі не стидимось рівняти себе з худобою, з телятами та вівцями.

Ні, не так, брати-товариші!

Власть, яка порядкуватиме нашими ділами, потрібна, ніхто проти того не стоїть, але ми самі повинні ту власть вибирати, ми самі їй будемо казати, чого нам треба і коли вона нас не послухає, то ми її скинемо.

Така власть буде прислухатись до того, чого народ хоче. Така власть буде щиронародня, демократична.

Головою всієї держави буде не царь, а виборний на три або на чотири роки президент республіки. А то може й пре-

зідента не треба, а головою держави буде рада міністрів. Окрім того буде парламент (дума) із людей, яких ми виберемо. Із членів думи, наших депутатів, будуть міністри, але не такі міністри, як у царя, котрим ніхто не вірив і які всіх давили. Цареві міністри були довіреними не народа, а царя, народнього ворога. Тепер інше. Як міністрові не віритимуть депутати, наші обранці, то він мусить вийти з міністерства.

Таким чином, ми бачимо, що вся власть у державі перейде до рук народніх виборних. Та є ще й другі вигоди республіканського ладу. Окрім повної рівності всіх людей в правах, демократична республіка дає людям волю, багато свободи.

Волю віри, то б то право кожної людини приставати до тієї релігії, яку їй підказує совість. Тоді не буде того, що було за царського панування, коли людей, що хотіли перейти до іншої віри, переслідували, як злодіїв. Віра-то личне діло кожного; як хто схоче вірувати, так нехай і вірує, і нічого втручатися в сю справу державній власті і тягти за чуба силомиць людей в рай. Адже ж доказано, що кожна віра вважає себе за найсвятішу, за найліпшу і найвищу. А коли так, то, як дати перевагу одній вірі над другою, пануюча, сильніша віра почне давити інші слабші. Всі віри мусять бути рівноправні і однаково шановані. Так само не повинно бути обмеження прав тих людей, котрі не пристануть ні до якої віри, бо то їхня справа, і кого-небудь примушувати, силувати до віри ніхто не має права.

Демократична республіка дає людям свободу слова. Раніше ми всі були безголосі: за накливо сказане проти правительства слово найрозумніших і найчесніших людей засиляли на Сібір. Тепер кожен може казати, що схоче і ніхто не має права забороняти. Тільки тоді, коли який-небудь громадянин почне проповідувати убивства та грабіжництва або друге яке діло незаконне і шкідливе для всіх, судова власть може припинити його злочинне підучування людей.

Раніше ми не мали права обговорювати вчинки і діла начальства, яке у нас настановляло царське правительство, а судити, критикувати та ще й гудити було заборонено найрішучіше. Тепер настав не той час. Ми, як вільні громадяни, до всього допитуємось, за всім слідкуємо, щоб ті вибрані люди, яких ми оберемо порядкувати нашими справами, пильно робили своє діло і не допускали ніякого беззаконства та шахрайства. В великій послугі сьому буде воля слова, бо

всякий казатиме, не боячись помсти, як побаче яке-небудь незаконне діло начальства.

Так само в демократичній республіці повинна бути воля писати в книжках та газетах, що хто схоче. Тоді не буде того насильства, яке робилося, приміром, над нашим українським народом. Нам не дозволялося друкувати по нашому книжок та газет і се тільки через те, що не було свободи слову.

Велику вагу має воля союзів (товариств) та зібраннів. Кождий може засновувати товариства і спілки (союзи) товариств для всякої цілі: товариства сільсько-господарські, кредитові, просвітні, професіональні і таке інше, не питаючи ні в кого дозволу. Так само, не питаючи нікого можна збиратись де хто схоче.

Раніше, як що люди збиралися, то їх часто арештовували за „незаконне зібрання“, як яких злодіїв. Тепер на се повна воля. Багато сих, дорогих вільному народові свобод! Вони дають людям змогу з більшим завзяттям боротися з бідністю і підживляють нашу надію на повне визволення, на повне знищення панування людини над людиною. А повна воля, повна рівність настане тільки тоді, як буде соціалізм.

Але мало того, що ми будемо добиватись демократичної республіки. Треба, щоб в сій республіці кожен народ мав право порядкувати своїм ділами або, як кажуть, мав свою автономію (самопорядкування). В першу чергу ми потребуємо такої автономії для України з її населенням над 35 мільонів. Ми будемо домагатись, щоб і другі краї і на роди Росії здобували собі автономію, се-б—то, щоб вони у своїх внутрішніх ділах були цілком незалежні від центрального правительства. Тільки для вирішення всеросійських справ в Петрограді буде збиратися всеросійська дума, і для сих же загальноросійських діл буде центральне правительство. Отсей порядок зветься федеративна (союзна) республіка, бо кождий край буде зовсім незалежним у своїх ділах, а разом з тим буде зв'язаний ніби союзом з другими краями і народами Росії. Самоврядування (автономія) дасть і нашому Українському народові легше дихнути. До сього часу нашу мову царське правительство гнітило, не давало нам вчитись рідним язиком по наших школах. Се довело нас до темряви, багато наших людей не вміють читати й писати, наш народ через такі порядки вічно пас задніх. А як візьме наш народ, наш хлібороб та робітник все в свої

руки, то він не дасть своїм братам погирати в нужді, холоді-голоді й темноті.

Наші задачі й потреби.

Перед нами тепер величезної ваги діло. Незабаром треба буде вибрати тямущих людей в Установче Зібрання (Учредительное Собрание). Отсі наші виборні повинні будуть виробити нові закони для Російської держави. Які ж люди дадуть нам найлучші порядки? Кого ми будемо вибирати в Установче Зібрання? Перше всього соціал-демократів, бо соціаліст не може бути ворогом трудящих людей, а, навпаки, оборонятиме їхні інтереси. Що ж ми доручатимемо своїм виборним в Установче Зібрання? Ми повинні сказати їм, щоб вони домагалися республіки, демократичної і федеративної, бо тільки народоправна, союзна республіка розв'яже всім трудящим людям руки для боротьби за кращу долю. В першу голову наші виборні обов'язані добиватись автономії України з законодавчою установою для справ України (соймом). Заразом з вибором депутатів до всеросійської думи ми вибератимемо послів до нашої Української Думи (сойму).

Вибори в Установче Зібрання всієї Росії будуть вселюдні—не будуть розрізняти чи то пан, чи мужик,—всі будуть подавати свій голос за такого чоловіка, якого забажають вибрати. Вибори мусять бути рівні—кожна людина—і жінки й чоловіки, які мають більше 20 років, вибератимуть депутатів; при сьому кожен має право голосувати тільки за одного кандидата. Вибиратимуть окрім того безпосередньо (просто), так що, як той чоловік, за котрого я подаю голос, матиме більше толосів, то він просто попадає в Установче Зібрання. Не буде того, що раніш було, як вибирали до Думи з початку виборців, а ті своїх виборців і виходило, що в Думу попадали люди зовсім невгодні і шкодливі для народу.

Вибори повинні бути тайні. На листочку буде написане ім'я кандидата, за якого я подаю голос, і листочок сам виборець вкидатиме в особливу скриньку, щоб ніхто не знав, за кого хто голосує.

Такі будуть головні правила для виборців. Щоб перевести добре вибори, треба багато хисту і уміння, бо буває так, що всякі нечесні люди дурять виборців. Треба, очеви-

дячки, щоб кождий виборець добре розміркував, за кого він голосуватиме. бо шкода буде, як виявиться, що люди подали голоси за своїх ворогів, не розібравши, де чорне, а де червоне.

Установче Зібрання зміцнить і утвердить законами нові вільні порядки Російської республіки.

Скоро нам доведеться вибрати депутатів; не попів, не панів ми виберемо, а республіканців соціялістів.

Отже не гаймо часу. В сю величну мить ми повинні готуватись до виборів в Установче Зібрання. Не проводьмо ж марно дорого часу. Наша доля в наших руках. Вибіраймо в Установче Зібрання таких людей, які стоять за те, чого нам треба: За Російську федеративну демократичну республіку і за автономію України.
